

DR KENÉZ - KURLÁNDER EDE

SZEMLÉJE

# SZOMBAT

## Országos elnökünk szólott



A zsidók tömegesen felajánlottak lakásokat. — Ellenmisszióra van szükség. — Megtörtént, de ma úgy hangzik, mint a mese. — Székely Albert dr. és Fischer Fülöp főrabbi cikke. — Színes riportok. — Hírek. — Olvasom . . . ! Nem olvasom . . . !

## Pályázati hirdetés

Az Oradeai nyugati szertartású izr. hitközség a néhai Dr. Kecskeméti Lipót elhalálása folytán megüresedett

### főrabbi állásra

pályázatot hirdet.

#### A pályázat feltételei:

1. A román nyelv tudása írásban és szóban.

2. Egyetemi nivóju rabbiszemináriumi rabbi képesítés.

3. Román állampolgárság. Külföldi állampolgár megválasztása csak a bucaresti rabbi vizsgáztató bizottság képesítő bizonyítványának birtokában és a kultuszminisztérium jóváhagyásával érvényes.

4. A megválasztott rabbi a hitoktatást is végzi a középiskolákban.

5. A község fenntartja a jogot, hogy a pályázók közül kiválassza a próbaszónoklatra meghívandókat. Csak a megválasztottnak költségét téríti meg

a község.

6. A megválasztás egyelőre 2 évre szól ideiglenes jeleggel.

7. Fizetés előzetes megállapodás szerint

8. Külföldi állampolgár megválasztása esetén, a működési és tartózkodási engedély megszerzése a megválasztott főrabbi kötelessége és az engedély megtagadása, vagy annak bármely okból megvonása miatt a hitközség sem erkölcsi, sem anyagi kötelezettséget nem vállal.

9. A pályázat határideje 1937. évi szeptember 1.

#### A nyugati szertartású izr. hitközség előjárósága

Oradea

IN MEMORIAM Dr. SCHÖNFELD JÓZSEF. Méltó módon leplezték le megdicsőült barátomnak, dr. Schönfeld József főszerkesztőnek síremlékét. A zsidó sajtó hálásan jegyzi föl, hogy az ünnepélyen tiszteletadás céljából megjelent Stern Samu országos elnök, Kramer Miksa chevrai elnök. — Dr. Hevesi Simon főrabbin kívül, az összes szónokok (dr. Miklós Gyula, dr. Osztern Lipót, dr. Kálmán Imre, dr. Richtmann Mózes, Schnábel László) beszédei beilleszkedtek a kegyeletes alkalom hangulatába.

A VIII—IX. KER. IZR. NŐEGYLET, Baross ucca 153. szám alatti „Dr. Hevesi Simon tanoncotthon”-a vasárnap, április 25-én délután igen kedves ünnepség színhelye volt. Az otthon két növendéke szabadult fel a tanoncsor alól. Landesmann elnökasszony üdvözölvén a vendégeket, megemlékezik arról, hogy a tél folyamán harmadszor jövünk itt össze, hogy ról szabaduló tanoncainkat segédde avassuk. Ezúttal otthonunknak két igen kedves, tanulni vágyó, intelligens tanoncától bu-

csuzunk. Midőn arra kéri őket, hogy tartsák mindig szemük előtt azokat az óktatásokat, amelyeket az otthon felügyelői, Szántó Mihályné és Erdős János igyekezett velük megértetni, meghatottságtól remegő hangon, de a leghatározottabban figyelmezteti őket arra, hogy ha az élet, sajnos, igen sokszor göröngyös útjain életük olyan fordulópontjához érnek, hogy azt hiszik, nem tudnak majd megküzdeni az eléjük gördülő akadályokkal, akkor forduljanak mindenkor olyan bizalommal hozzá, mintha csak az édes anyjukhoz fordulnának és ő mindenkor teljes erejéből igyekezni fog őket úgy erkölcsi, mint anyagi szempontból legmesszebbmenő támogatásában részesíteni. Kéri még a fiukat, hogy gondoljanak mindenkor hálával és szeretettel a tanoncokért oly rengeteget dolgozó és áldozó Fried Róbertre a tanoncotthon elnökére. Dr. Farkas József főtisztelendő utra valóul bibliai példákat mond a fiuknak arra kérve őket, hogy gondoljanak soha meg nem szünő hálával és szeretettel a tanoncotthon megalapítójára, Rosenberg Sándornéra, ugyanúgy a nőegylet jelenlegi elnökasszonyára. Végül megáldja a fiukat.

# SZOMBAT

Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE  
SZEMLÉJE

## Országos elnökünk szólott . . .

*Stern Samu* országos elnöknek a Pesti Napló április hó 25-én megjelent fejtegetése (A zsidókérdés) minden ülés nélkül *rendkívül értékes és érdekes megnyilatkozásnak mondható*, mert valóban alkalmas arra, hogy az illetékes körökben megtudják, hogy a zsidókérdés körül fölhangozó, részben túl leegyszerűsített, részben felelősség nélkül hangoztatott állításokkal szemben *mi a magyar zsidóság hivatalos vezetőségének álláspontja*. A cikk reflektorként rávilágít azoknak a beállításoknak ferdeségére, amelyek a trianoni Magyarország összes bajait könnyed kézlegyintéssel zsidókérdésnek minősítik.

Mily megrendítően igaz, amikor ezzel szemben megállapítja:

**a hazai zsidóság csak a mélységes elszomorodás és keserűség hangján szólhat hozzá a vele kapcsolatban felvetett kérdéshez, melynek szélsőséges propagálói szinte töle kéri számon a nemzeti balszerencse megannyi gyászos következményeit,**

holott a hazai zsidóság a Trianon következtében leromlott gazdasági és társadalmi helyzetnek legalább is *ugyanoly szenvedő áldozata, mint a nemzet más rétege*.

Nincs Magyarországon tárgyilagosan gondolkodó és az összes számbajövő szempontokat mérlegelni és megérteni tudó zsidó, aki nem írná alá maradéktalanul a fejtegetésnek a miniszterelnöki beszéd egy feltűnő kitételével foglalkozó részletét: „S ha most a tények és adatok ily előzményei után tárgyilagosan *még mindig* szóbakerülhet a tendenciózusan fölhánytorgatott kérdés: vajjon csakugyan a zsidóság oka-e itt minden bajnak?” akkor talán mégis kissé szűken mért a tárgyilagos válasz, ha csak annyit állapít meg, hogy „*ha Magyarországon zsidóság nem volna, kétségtelenül bajaink volnának akkor is.*” A tények és adatok tárgyilagossága talán messzebbmenő választ is megengedhetnek és méltán állapíthatná meg, hogy

**a hazai zsidóság békebell munkája nélkül, há-**  
Országos Rabbiképz - Zsidó Egyetem Könyvtára

**borus kötelesség teljesítése nélkül és az összeomlás óta is mindenkor tanúsított hazafias áldozatossága nélkül az ország bajai sokkal nagyobbak és súlyosabbak volnának.**

Amit *Stern Samu* országos elnök a gazdasági élet felekezeti elosztódásáról mond és az ugynevezett galíciaiak „szaporodásáról“ szóló mesét a statisztikai adatok igaz tükrében megvilágítja, vagy amikor a meggyőződésnek meleg hangján hangsúlyozza jogunkat a nemzet kebelébe való tartozásunkhoz, az csupa klasszikus megállapítás és a legteljesebb igazság.

**Ezt a szótat meg kellene hallani mindenkinek, mert nem egy embernek a hangja ez, hanem egy félmillió zsidó fájdalma, óhaja és követelése nyilatkozik meg benne.**

## Hozzászólás

A Szombat azon nemes, okos és helyénvaló indítványa, hogy az eucharisztikus kongresszus alkalmával ideseregltő keresztény vendégek elhelyezésére lakások ajánlásával támogassa a hercegprimás és főpolgármester felhívását, igazi zsidó szívvel és parancsra vall, mert hiszen szent Tóránkban mi hirdettük elsőnek, hogy: „Szeresd felebarátodat, mint tenmagadat.“

Úgy hallom, hogy a Szombat ezen szép eszmének a megvalósítására nagy zsidó tömegeket mozditott meg és méltán. Csak arra kell vigyáznunk, hogy ellenségeinknek ne legyen a szokott kifogása, hogy ha bűzgón eleget teszünk e kívánságnak, azt fogják mondani, hogy ime a zsidók mily tolakodók, ha pedig nem, akkor meg szűkkeblűeknek és nem tudom még minek fognak minket nevezni.

Én pedig szent kötelességnek tartom, hogy minden zsidó teljesítse e tekintetben is vallási és hazafias kötelességét, mert az ma még el sem bírálható, eléggé fel nem becsülhető, hogy milyen nagy hasznunkra lesz a keresztény katolikus világból idesereglett ezernyi magasrangú, nagy műveltségű

egyházi és világi vezetők révén, ha majd hazamennek urbi et orbi hirdetni millió tömegnek szegény meggyötört hazánk mélységes fájdalmát, küzdelmét a hitetlenség és az igazságtalanság ellen.

Az egész világ egy Isten-hívői nagy hálával tartoznak XI. Pius pápának emberiségéért és azért, hogy az eucharisztikus kongresszus székhelyéül ezuttal Szent István birodalmának fővárosát jelölte ki és hálánk jeléül az volna a szerény indítványom, hogy mindazon jómódú ház- és lakástulajdonosok, akik lakásukért fizetendő ellenértéket magyar vendégszeretetük tudatában úgy sem fogadnának el, ezt a nekik járó összeget juttassák az Országos Izraelita Irodának, egy XI. Pius pápa nevének és emlékének örök megőrzésére alapítandó alapítvány részére, melyből a vallásos és jól tanuló zsidó ifjúság tanulmányainak folytatására évenként jutalmazható volna.

Egyben pedig szükségesnek tartanám jó előre, hogy statisztikailag is ki tudnánk mutatni, hogy a fővárosi zsidóság arányszámához képest jóval magasabban tett eleget hazafias kötelességének, hogy ellenségeinknek ne szolgáltatassunk okot a kétkedésre és rágalmakra.

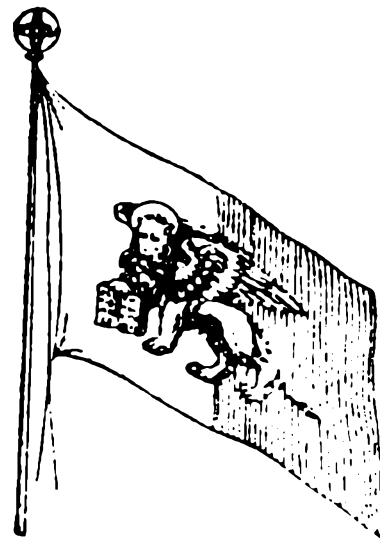
Dr. Székely Albert

# Ellenmisszióra van szükség!

Különös mozgalomról beszélnek most Budapesten, amelyre figyelni kellene mindazoknak, akik akár hivatalból, akár hivatásból, akár érdeklődésből gondolkodnak a zsidóság helyzetéről, a külvilág óriási lemorzsolási hatalmáról és a viszonyok kitérésre csábító erejéről. Arról van szó, hogy *újra megindul erős katolikus missziós áramlat a gazdag és beérkezett zsidó réteg felé.* Ugyanis a mai viszonyok mellett nem kell különösebb módon forszirozni a szegény zsidó térítését. A gazdasági helyzet, a társadalmi nyomor elvégzi a maga dolgát. A szegény ember állást keres. Természetesen megmondják neki, hogy erről még beszélni sem lehet, amíg nem hárítja el a legelső és legfontosabb akadályt: a zsidó felekezethez való tartozandóságát. Régente a hitcseréért állásokat csináltak, most devalválódott a szegény embernek a kitérése, mert cserében esetleg egy semmire nem kötelező ígéretet kap. Az ellenállás ilyen körülmények között zsidó részről még jobban lecsökken a minimális életszükségletet megszerezni nem tudó rétegek körében. A Biblia elbeszélése szerint, Sodoma királya azt mondta a patriarchának: Add nekem a lelked és a szerzeményt, a vagyont tartsd meg magadnak." Régente ilyen alapon térítettek. Most ez a mód legfeljebb azoknál alkalmazható, akiknek van valami szerzeményük, akiknek van valami félténivalójuk. És valóban, a katolikus misszió állítólag ezt a lélektani pillanatot használja fel arra, hogy megkörményezze a megmaradt állásokat betöltő és esetleg vagyont szerzett réteget. Könnyű

## Adriatica Tengerhajózási R.T.

hetenkénti járatai TRIESTből és GENOVÁból a



**ESPERIA**

**GALLILEA**

**GERUSALEMME**

**MARCO POLO**

**CALIFEA**

luxushajókkal

**Egyiptom, Palesztina, Görög-,**

**Törökországba és Rhodosba.**

Hetenként **kétszeri** járatok **Ragusába**  
és a **Dalmát tengerpartra.**

Felvilágosítás és prospektus:

**Budapest, VII., Thököly-uf 2.**

Telefon : 13-14-13

elhitetni ezzel az osztállyal, hogy *a mai bizonytalan világban a legjobb védekezés: a katolikus hitre való térés.* A protestántizmus ugyanis a zsidó világban most igen sokat veszített. Régente a zsidóságnak kereszténység felé húzó része nacionalizmusánál fogva közelebb érezte a protestántizmust vagy a reformátusságot. Most ez a zsidó réteg kiábrándult. A német események azt igazolják, hogy az evangélikusok nem bírtak elég ellentálló képességgel, amikor a hitlerizmus az evangélium hitének oszlopait fenyegeti. A hazai protestántizmus is, legalább eddig, még nem manifestálta határozott mértékben a hitlerista módszerek elleni tiltakozását éppen az evangélium szemzögéből. *Ezzel szemben áll a katolikus egyház csodálatos, vértanuságig menő és vértanuságot szenvedő*

küzdelme az új pogánysággal. Ez a tünet a gazdagabb zsidó körökben joggal azt a reményt kelti, hogy a katolikus egyház ellenállása következtében hozzánk nem jut el a németországi áradat és ha valami baj volna, úgy az egyház meg tudja védeni a kitértet. Ez természetesen célzatos beállítás. A kitért zsidónak Németországban nemcsak hogy nincs jobb sorsa, mint a zsidónak, hanem némely tekintetben egyszerre tragikusabb és komikusabb a helyzete. sőt, ha nem született kereszténynek, akkor személyileg erkölcstelen szituációban érzi magát: áruló lett és árulásával nem ért el semmit, legfeljebb az árulásért kijáró sajnálkozást vagy megvetést.

Igen fontos szerep vár tehát az illetékesekre, hogy ellenmissziót fejtsenek ki ezen a téren. Nem szabad elengednünk a beérkezettek rétegét a tagadhatatlanul nagy kísértést jelentő új térítési áramlatnak. *Anyagilag, erkölcsileg, szellemileg éppen elég értéket veszítettünk már a felső százak elpártolásával, éppen ezért figyelni kell a jobbmódú rétegek elleni intézeti missziós rohamra és megfelelő ellenmunkát kellene megindítani. A rabbiságnak és az összes világi köröknek a legteljesebb harmóniában és karöltve kellene ezen a téren dolgozniok.*

## Német hősi halottak sirrendezése külföldön

A harmadik birodalom hadisirgondozás címen 11 tartományra osztotta fel Romániát. A hadisirgondozás felügyelője San-Gally őrnagy rendezi a sírokat országszerte. *Targul-Sacusiben, ahol 374 hősi halott nyugszik.*

Mindezekről a síroktól messze, de ugyanebben a temetőben, fekszik, amint

a héber és magyarnyelvű sírfelirat mondja, *Taub Rezső*, a tizenhatodik magyar honvédegyalozezred hadnagya született 1885. IV. hónap 14-én és hősi halált halt 1918. I. hónap 8-án. A sírkövet bizonyára a hozzátartozók állították. A sírgondozás is külön történik. (A temetőőr megjegyzi, hogy az utóbbi időben nagyon elhanyagolták a felügyeletet.)

Amikor a jeltelen hősi sírok a németek jóvoltából, sírkeresztet kaptak, fölmerült az a terv, hogy ezt a sírt is tegyék át a többi hősi halott közé.

Jelen volt azonban San-Gally őrnagy ur és ezt a költözködést természetesen megakadályozta. A német katonatiszt francia hangzásu nevének megfelelően, francia esprit-vel így indokolta meg a nemárja származásu Taub hadnagy kizárását a hősi halotti közösségből:

— Talán rossz néven vennék a zsidók és bizonyosan megsértenők az ő kegyeletüket, ha ide, a keresztények közé, helyeznénk az ő hősi halottukat.

**A CHEVRA KÖZGYÜLÉSE.** A Pesti Chevra Kadisa f. hó 12-én tartja székházának disztermében rendes évi közgyűlését.

### TIVOLI FILMSZINHÁZ

TELEFON 123-049

VI. NAGYMEZŐ-U. 8

Április 29-től

Erdélyi Mici, Páger Antal, Komár Juliska, Ajtay Andor, Bilicsi, Pethes S.,  
Vaszary Piri főszereplésével

## Rád bizom a feleségem

Vaszary János zenés vígjátéka

## Szerelmes madarak

Színes filmattrakció

## Tavaszi hangok

Színes filmsoda

VILÁGHIRADÓ

A folytatólagos előadások kezdete köznap: fél 4 órától, vasár- és ünnepnap fél 2 órától folytatólag  
Az első előadás mérsékelt helyárrakkal  
Jegyelővétel egy órával az előadás megkezdése előtt,  
vasár- és ünnepnap pénztárnyitás d. e. 11 órakor

**Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE :**

**A biboros akarja ~  
az ortodox zsidók nem akarták, hogy  
Zsidó főkapitány  
legyen Nagyváradon**

Nagy Andor, kitünő kollégánk regényt ír folytatásokban Nagyvárad azon éveiről, mikor ott élt és működött Ady Endre és Biró Lajos. A regény, melynek címe: *Tavaszi Váradon*, méltó és megérdemelt feltűnést keltett. A regény egy részlete így hangzik:

... Gerő Ármin felkereste az agilis fiatal városatyát, dr. Kurländer Edét, akinek a zsidóság körében máris nagy befolyása volt.

— Segítsetek abban, hogy Rimler jöjjön be a polgármesterségre, akkor én főkapitány lehetek.

Kurländer kételkedett. Jó, jó, stramm ember ez a Gerő, fiatal korában katonatiszt volt, de hát mégis csak zsidó és a főkapitányt nem választják, azt a főispán nevezi ki. Igaz, Beöthy László liberális ember, de miért nevezné ki éppen Gerőt? — Biztos vagy ebben? — Biztos. — Ki pártfogol? — Schlauch. — A bibornok? — Ne kérdezd, hogy miért, elégedj meg azzal, hogy pártfogol.

Kurländer oldalát nagyon járta ez a pikáns dolog, faggatta Gerőt, de abból semmit sem tudott kivenni; úgy látta, valami hivatalos titok van a háttérben... valami bizalmas szolgálatot tehetett a bibornoknak, ... ördöge van ennek a Gerőnek! Ha igaz az egész. A megbízás vállalta és az ügy érdekében Várady Zsigához fordult. Felajánlotta, hogy a zsidóság Rimler mellé áll, így nem lesz nehéz polgármesterré választani és akkor Gerő lehet a főkapitány. Várady is tamáskodott. De leszél a főispánnal:

S hogy és hogy nem, másnap a bibornok négyesfoglata állt meg a megyeháza előtt és a bibornok személyesen tett látogatást a fő-

ispánnál. Várady Zsiga pedig rövidesen hozta az üzenetet Kurländernek, hogy csak válasznak meg Rimlert, rendben van a dolog.

Ment minden, mint a karikacsapás. Rimler lett a főpolgármester és a főispán kinevezte Gerőt.

Ennek az érdekes históriának tényleg egyik főfaktora voltam, de a következőkben annak is magyarázatát adom, hogyan kerültem én egész fiatalon a homloktérbe. Érdeemes ennek az esetnek háttérét részletesen megírni, mert ebből különösen a mai viszonyok között nagyon sok tanulságot lehet levonni. A dolog ott kezdődik, hogy Rimler Károly katonai előadója volt Nagyvárad városának, mikor először történt, hogy a főispán nevezte ki a város főkapitányát. Az akkori főispán, báró Döry József, Rimler Károlyt nevezte ki, aki a lutheránus lelkész fia volt. Ugy emlékszem, hogy Rácz Mihály főjegyző elhalálása alkalmából megürült a főjegyzői szék. (Forrásmunkák nem állnak rendelkezésemre és csak emlékezetből írom az itt következőket. Megtörténhetik tehát, a nevek és pontos dátumok körül apróbb eltérések lesznek.) Az eset jobb megértéséhez szükséges elmondanom, hogy az akkori Nagyvárad főleg katolikus város volt és törvényhatósági bizottsági tagjainak nagy része katolikus volt. Politikai kérdésekben a szabadelvű párt óriási fölényben volt a negyvennyolcas párttal szemben, ellenben nem politikai, különösen személyi kérdésekben volt arra eset, hogy a katolikus többséggel szemben győzött a „törvényhatóság bölcsessége.” Az orthodox zsidók voksaik döntötték el rendszerint az élesen szembenálló, de egymással szemben döntő túlsúly-

**Budapesti Nemzetközi Vásár  
1937. április 30–május 10.**

lyal nem rendelkező pártok esélyeit. Ahogy ma mondanák: ők voltak a mérleg nyelve.

Mikor a főjegyzői szék Rácz Mihály halálával megüresedett, felkeresett Gerő Ármin és körülbelül a következőket mondta: „Hati garantáljátok Rimlernek a főjegyzői széket, akkor ő megpályázza az állást, engem pedig a főispán ebben az esetben főkapitánynak nevez ki, azért is, mert ebben a törekvésben Schlauch Lőrinc, biboros is hathatósan támogatni óhajt.”

Kételkedve kérdeztem Gerőt, mi indíthatja a biborospüspököt arra, hogy egy zsidót protezsáljon egy ilyen kényes állásba? Gerő kijelentette, hogy a kérdésről bővebben nem nyilatkozhatik, máig sem ismerem pontosan ennek az ügynek hátterét. Az eset után azonban a váradi szóbeszéd szerint Gerő Ármin még alkaptány korában szerzett a biborosnál különös érdemeket.

Gerővel való beszélgetésem után felkerestem Várady Zsigmondot, kivel megtárgyaltuk az esélyeket. Szerinte a katolikusok egyhangúan Komlói Józsefre adják szavazataikat a főjegyzői választáson Rimler Károlyal szemben. Mellette szavaznának viszont elsősorban a lutheránusok, a reformátusok, a neológ zsidók és a szabadkőművesek. Számítani lehet arra is, hogy Rimler néhány katolikus személyes jóbarátja is rászavaz, de a választás eredménye az orthodox zsidók szavazatától függ. Arra még csak gondolni sem lehetett, hogy a biboros püspök nyíltan exponálja magát a lutheránus Rimler mellett a katolikus Komlói ellen.

Váradyval való beszélgetésünk vége az volt, hogy ő vállalkozott annak kipuhatására, hogy vajjon Rimler főjegyzővé való választatása esetén, tényleg Gerőt nevezik-e ki főkapitánynak és majd csak ezután következik az én feladatom: rábírnai az orthodoxokat arra, hogy Rimler mellett foglaljanak állást.

Feladatomban azonban nagyon nehéznek bizonyult. Az orthodoxok akkori világnézete azt diktálta, hogy a katolikusokkal szavazzanak. Ők a katholicizmusban bizonyos orthodoxiát láttak, míg a protestántizmusban neológiát. Sőt a váradi orthodoxia 30 éven át volt vezére, Ullmann Izidor, azt az

elvet állította fel, hogy a zsidók ne szavazzanak tisztviselői állásra pályázó zsidóra. Ullmann Izidor életében nem is járt volna eredménnyel diplomáciai küldetésem. A vezér azonban ekkor már nem élt és hála kapacitáló képességeimnek, sikerült az orthodoxia akkori vezetőit: Schwarcz Antalt és Gábel Jakabot célkitűzéseinknek megnyerni: megígérték — és meg is tették — hogy Rimler Károlyra szavaznak és ezáltal utat nyitnak Gerőnek a főkapitányi szék felé.

Mikor a választás után Rimler, mint megválasztott főjegyző leköszönt addigi főkapitányi állásáról és mint főjegyző letette az esküt, akkor jelent meg Schlauch Lőrinc négyesfogatán a megyeháza előtt. A biboros csak ekkor látogatta meg a főispánt, akit arra kért, hogy nevezze ki a zsidó Gerő Ármin mint Nagyváradi város főkapitányának.

**VÁLASZTÁS A PESTERZSÉBETI HITKÖZSÉGBEN.** A Pesterzsébeti Izr. Hitközség képviselőtestülete április hó 7-én választotta meg új elöljáróságát. Elnök lett Feuer Béla bankigazgató, elnökhelyettes Bak Leó postatanácsos. Elöljárók lettek: Fodor Antal gazdasági elöljáró. Króh Hermann kultusz-elöljáró. Deutscher Sándor kulturelöljáró. Pénztárnokká választották Gáspár Aladárt, ellenőrré Farkas Mihályt, ügyésszé dr. Gróf Ignácot, ülnökökké Scheimann Ármint, Schwartz Jenőt, Dancz Dezsőt, tagja továbbá az elöljáróságnak Adler Mór, mint körzeti kiküldött, Goldberger Jakab, a Chevra elnöke és Rottersporn Mór, a Chevra alnöke. A város egész zsidósága nagy várakozással tekint az új elöljáróság működésére elé.

## KAMARA MOZGÓ

(Joe Pasternak produkció.) Rendezte:

H. Kosterlitz. Fősz.: Deanna Durbin.

## Három kis ördög

Hiradó

Előadások kezdete: hétköznapokon fél 6, fél 8, fél 10 órakor; szombat, vasár- és ünnepnapokon 4, 6, 8 és 10 órakor.

# OLVASOM,...

# NEM OLVASOM...

## Nem olvasom

A Szombat múlt számában megírta, hogy üdvösnek találná azt, hogy a pesti zsidóság minél nagyobb számban ajánlana fel szobákat az 1958 évi eucharisztikus ünnepek alkalmából. Ugylátszik, véleményünk egyezik a közhangulattal, mert beavatott helyről úgy értesülünk, hogy máris sok zsidó család bocsátotta az eucharisztikus ünnepek rendezőségének rendelkezésére lakását..

## Olvason

Schuschnigg kancellárhoz közelálló újságban érdekes cikket olvastunk a fajgyűlölet ellen. A cikknek megkapó és megszívlelendő különösen a következő mondat: „Az antiszemizmussal kezdődik és a keresztény templomok elleni harccal folytatódik az úgynevezett fajvédelem. Szomorú, hogy még mindig vannak keresztények, akik nincsenek tisztában ezzel a dologgal...“

## Olvason

A párisi *Temps* érdekes cikket közöl a szovjet újabb orientációról. A cikk tárgyilagossággal állapítja meg, hogy Stalin szisztematikusan „leépített“ minden zsidó funkcionáriust úgy, hogy már egyetlen zsidó sincs a szovjet vezetők között. A legutóbbi hírek szerint azt a két zsidót, akik eddig még vezetőállást töltöttek be, úgy mint a gabonakereskedelmi népbiztost és a berlini szovjetkövetet, elmozdították állásukból.

## Olvason

Brandeis halála után a megüresedett legfelsőbb bírói pozícióra új jelölés vált szükségessé. Mintegy ötezer amerikai jogász előzetes szavazatából kiderült, hogy

az amerikai jogászvilág egyetemlegesen a zsidó Félix Frankfurtert kívánja megválasztani az elhunyt Brandeis helyére. Dr. Félix Frankfurter a Harvard egyetem tanára és már a Brandeis-éra alatt is vezető szerepet játszott az amerikai zsidó életben és részese volt a békekonferencián szereplő delegációnak is.

## Nem olvasom

Más helyén lapunknak is megírtuk, hogy a jövőévi eucharisztikus ünnepekre sok zsidó család is felajánlotta lakásának egy-egy szobáját a kongresszuson résztvevő vendégek számára. Nagyon érdekes egy budapesti rabbi ajánlkozása, aki teljesen díjmentesen hajlandó a kongresszus alkalmával lakásának egy részében vendégül látni — kizárólag papi személyt.

## Olvason

Május 26-án lesz a „Hivők Szövetségének“ nagygyűlése Párisban. A szövetség tagjai katolikus, protestáns és zsidó vallásúak. A nagygyűlés elnöke az ismert francia zsidó költő: Edmond Fleg lesz.

## Olvason

Herczeg Ferenc egyik vezércikkében azt mondja: „Ma Magyarországon egy józan politika lehetséges: a szegények életét elviselhetővé tenni.“ Ez a lapidáris megállapítás magában foglalja az úgynevezett zsidókérdés megoldását, mert hisz szegény zsidók élete valóban elviselhetetlen a mai viszonyok mellett.

## Olvason

A lengyelországi Pinsk-ben betiltották a jiddis színházban a Tosca előadását. Indok: a katolikus sekrestyében lejátszódó jeleneteket jiddisül énekelni — sértés az egyház ellen...

## Nem olvasom

Mikor a Pester Lloydban megjelent Németh Imre cikke a zsidókérdésről, mindjárt rosszat sejtettünk, hogy ugyanis az ő gondolatmenete visszatükrözi a mai uralkodó véleményt. Ilyen adott viszonyok között jól esik nekünk Tamási Áronnak következő mondata: „Hiszek a tehetség és érték törvényében, amely a szellem országában mindig érvényesül. Sohasem volnék arra kapható, hogy egy tehetséget és egy tiszta szellemi működést elítéljek azért, mert zsidó!”

## Olvasom

A sintoizmus hivatalos japán vallás, amelyben rendkívül sok a pogány elem. A sintoizmus minden híve hiszi, hogy a Mikádó istennek fia. A sintoizmus állami vallás, a hivatalos ceremóniák alkalmából teljesen pogány ritusokat gyakorolnak a hívek. Egyes japán állami tisztviselők katolikus hitre tértek és így elő állott a lelki dilemma: vajjon megjelenhetnek-e pogány szertartásokon, amelyekről való elmaradás állás veszteséget von maga után, vagy pedig a vértanúságot kell választani. Most jelent meg a pápa engedélye, hogy megjelenhetnek a sintói szertartásokon. Ez lényegbe vágó óriási engedély! Hiszen a mi viszonyaink mellett pl. katolikus papok más vallás szertartásainál még jelen sem lehetnek. Japánban pedig arról van szó, hogy az előirt tiszteletadásokat, megajlásokat végezzék a hívek. A pápa bölcsen belátta, hogy állami hivatalnok nem alkalmas típus vértanúság vállalására és ezért inkább engedelményeket tett. Ez a gesztus élesen rávilágít a katolicizmus világtörténeti hódító belső okaira. Meghódította a pogányokat és engedelményeket tudott nekik tenni. Erre nem volt képes a zsidóság. Nem tudott az ő merevségében terjedni. Az anya-vallás épp ezért nem tudott versenyezni a leánnyával, a hódításokat a leánya végezte. De a zsidóság olyan, mint az igazi anya: örül a leánya hódításának. Ő azt hirdette, hogy csak neki adatott a nehezen gyakorolható 613 parancsolat, a többi embernek elég az általános erkölcsöt szolgáló 7 előírás betartása az üdvösséghez. Igaz, hogy a világ ezeket az előírásokat (amilyen a gyilkosság kerülése a

jogrend biztosítása stb.) túlságos nehezeknek tartja, de mindez nem változtat a tényen, hogy a zsidóság minden erkölcsös embernek megígérte a — tulvilágot, csak hagyják őt élni ebben a világban. Az egyháznak a sintóizmussal szemben felfoglalt engedményeket tevő álláspontjáról egyébként Franc Rosenzweig egyik francia író megállapítása olvasható Szombat mai számában Fischer Fülöp főrabbi cikkében.

## Olvasom

Az Uj Kelet hosszabb okiratot közöl, amelyből azt látjuk, hogy Nagyváradon 1865-ban kormánybiztos szabályozta az orthodoxiából kiválni akaró neológ csoport viszonyát az anyahitközséghez. A két frakció teljes önállóságot kapott, de a hitközség egysége megmaradt. Ugy látszik, hogyha nem siettek volna a kongresszussal, amint ezt Lőw Lipót szegedi főrabbi is hirdette, a dolgok megérlelődtek volna és talán a nagyváradi példa mintául szolgált volna az egész országban. Lényegében véve olyan megoldás ez, mint amilyent Pápán és Dunaszerdahelyen találunk meg a két orthodox frakció között. Vajjon ilyen berendezés mellett milyen volna a pesti helyzet? Jobb volna-e, mint most? A pesti orthodox hitközségnek volna egy főhányutcai templomgyűlésűlete vagy pesti neológ hitközségnek egy Freudiger-féle alosztálva? A költővel kérdezzük és felelünk is rá: „Melyik jobb -- ez vagy az? -- Tudja az ég!”

## Olvasom

Egy piarista tanár beprotezsálta volt zsidó növendékénél, aki egy nagy vállalat igazgatója, egy zsidó tanítványát. Az igazgató természetesen nagy reverenciával fogadta volt főtisztelendő tanárját, de kijelentette, hogy cége sajnos nem vehet fel zsidót. Hiába beszélt lelkére a piarista tanár. Most az a kérdés: örült-e vagy bánkódott a közgazdaságnak eme keresztény szelleme miatt.

## A szegedi hitközség évi jelentéséből

A zsidóság helyzete az 1936. esztendőben Európa több államában lényegesen rosszabbodott. Németország zsidógyűlölete erősen éreztette hatását azokban az országokban, amelyek Németországgal barátságos viszonyban élnek. Romániában a zsidókat kisebbségnek tekintik, épúgy, mint a magyarokat, együttesen üldözik és szorítják ki a köz- és magánhivatalokból, általában a kereső foglalkozásokból.

Hazánkban ma már közhivatalokban alig található egy-két hittestvérünk a régen alkalmazottak közül, újak fölvétele szóba sem kerül; — a magántulajdonban lévő vállalatokra is olyan irányú hatás történik, hogy a zsidó alkalmazottak helyét állástalan keresztényekkel töltsék be, — a zsidó ügyvéd, orvos, mérnök létfeltételei megnehezülnek, — zsidót tanárnak ki nem neveznek, meg nem választanak, — a zsidó kereskedők száma napról-napra fogy és zsidó kereskedőtancnok is csak szórványosan akad; — nem egészen két évtized alatt Szegeden a zsidó vallású szatócsok száma a negyedére csökkent, — a zsidó iparosok csaknem teljesen eltűntek; — ellenben állandóan növekszik a zsidó kenyértelenek száma, a segítségre, a támogatásra szoruló, a legbizonytalanabb jövő előtt levő jobb sorsra érdemes emberek, hittestvérek döngetik kapuinkat és a nemrégén még megalapozott anyagiakkal rendelkező hitfeleink részint szemérmes szegényeink között sorakoznak, nagyrészen azonban még félnek attól a keserves érzéstől, amelyre a végszükség őket is kényszerítheti.

A gazdasági háttérbeszorítás mellett mind erősebben kap tápot a zsidók elleni gyűlölet legsötétebb megnyilvánulása és már nemcsak a házak falait szennyezik be lealázó és sértő felírásokkal, nemcsak kirakatokban helyeznek el gúnyképeket, hanem gyűléseken nyíltan is úszítanak ellenünk. Az egész nyilaskeresztes mozgalom egy világvallás legszentebb jelvényét torzítja el és ennek örve alatt min-

den vallás legszentebb tanítását: az emberszeretetet tapossa sárba.

Ha egy kissé józanul tudnának gondolkodni és nem a gyűlölet vezetné őket, rájöhetnek arra, hogy ma minden magyar állampolgárnak egynek kellene lenni és a nemzet elleni legsúlyosabb bűn az, ha valaki széthúzást, egymás közötti egyenetlenséget szít közöttünk.

Felekezetünk tagjai a magyar állameszme hűséges és törhetetlen hívei, a magyar nemzet alkotó munkásai, akiknek minden célja és minden érdeke azonos a magyar állam többi, a haza ügyeinek előmozdítását kívánó polgárának céljával és érdekével, — akik a legbecsületesebben akarják szolgálni a magyar nemzeti ügyet és mindent megtesznek az ország jóléte érdekében, még akkor is, ha megalázzák, lekicsinylik, semmibe veszik őket.

Szent meggyőződéssel hiszünk az idők jobbrafordulásában és bízunk abban, hogy az igazság, amely a magyar zsidóságot a nemzet többi polgárával teljesen egyenlő jogunak ismeri el, nem sokáig várat magára.



## A SZOMBAT jubiláris albuma

A Szombat jubiláris albumának szerkesztő-bizottsága serényen dolgozik, hogy a beérkezett hatalmas anyagot mielőbb sajtó alá rendezze. A képek megfelelő elrendezése az alfabetikus sorrend lehető betartása és számos nyomdatechnikai kérdés azonban nehéz feladat elé állítja a szerkesztő-bizottságot, annyival is inkább, mert még mindig nagy számmal érkeznek az érdekesnél-érdekesebb írások és sok közéleti kiválóság jelezte még értékes cikkének beküldését.

## Egy új valláspologéikai könyv

Nemrég olvastam egy újabb német-zsidó vallásbölcseledő írónak legújabb művét. Ez a könyv, mely mintegy keresztmetszetét óhajtja adni a zsidóság és a hatalmas leányvallás közt már két évezrede folyó vallási vitatkozásoknak, a végén két újabbkori német-zsidó gondolkodó (Rosenzweig és Buber) utmutatásával szintén meg akarja jelölni a modus vivendit, mely lehetővé tenné a zsidóság és az egyház közötti békés megegyezést. S bizonyos fentartásokkal el is lehetne fogadni ezt a módust. Sőt bátran állithatjuk, hogy a zsidóság részéről már évszázadok óta, legkiválóbb szellemi vezérei vezetésével gyakorolják ezt a módust. Már egy Maimonidesz és utána legkiválóbbjaink tanították, hogy úgy a kereszténység, mint a mohamedánizmus eszközök, világtörténelmi tényezők a Tóra tanításainak a föld összes népei között való elterjesztésére. Természetesen igazi zsidó szempontból legelnezőbb esetben is legfőlebb kisiklásnak minősíthető szerzőnek ama (154 o.) kijelentése, hogy ma a zsidóság a kereszténység keletkezése óta letűnt két évezred történelmi tapasztalatai alapján, épp azokra való tekintetből, reflexív módon hajlandó volna, „az egyház tanúságát igazságul, azaz, mint a kizárólag az ő számára adott igazságot elismerni.” Már a szerző által is idézett (152 o.) Franz Rosenzweig is klasszikusan kifejtette, hogy a „Kirche” a végső célok érdekében ugyan koncessziókat tehetett a görögségnek, de a zsidóság a múlt évezredek folyamán mindig ott állott az egyházzal szemben, mint egy néma figyelmeztetés, hogy mértéket tartson a koncessziók megadásában és ne áldozzon tulságosan sokat a lényegből a pogányság megnyeréséért.

De különben is nagyon pesszimistikusan kell fogadnunk szerző ama reménységét (154 old.), hogy a mi elismerésünk fejében az egyház le fog mondani a zsidó nép bekebelezésének tervéről és el fogja ismerni, hogy a zsidók számára az ő „őszövetségi” kivilatkoztatása és annak jogutódja, a „zsinagóga” elegendő üdvözléshez... Nem! Erről az Egyház nem fog egyhamar lemondani, mert a „zsinagóga” különállásában eleven tiltakozást lát saját dogmái ellen...

Az egyes kisiklás és téves konkluziói dacára is jeles és elolvasásra érdemesnek minősíthető könyv megjelenéséhez egy külön személyes megjegyzésem is volna. A szerző az előszóban köszönetet mond a berlini nagyhitközség vezető li-

berális rabbijának, dr. Becknek, hogy közbenjárásával lehetővé tette ezen újabb könyve megjelenését. A konzervatív dr. Jakobovics rabbinak pedig köszönetet mond, hogy segítségére volt a régi zsidó-keresztény vitairodalom tanulmányozásában. Nálunk Magyarországon ilyesmi elképzelhetetlen volna. Nálunk orthodox, neolog és konzervatív a legszebb egyetértésben megegyeznek abban, hogy a struccmadár, ki a homokba dugja a fejét, a legokosabb madár!



**RAKONITZ DEZSŐ ELŐADÁSA A COBDEN SZÖVETSÉGBEN.** A Cobden Szövetség szemináriumában az elmúlt heten „Uj hitelformák” címen Rakonitz Dezső dr., a kiváló jogász tartott érdekes előadást. Dr. Rakonitz Dezsőt, a szemináriumi előadás előkelő közönsége, kik között a főváros közigazdasági és jogászkapacitásai helyet foglaltak, megérdemelt ünneplésben részesítették.

**SIKETNÉMA ÉS NAGYOTHALLÓ GYERMEKEK FÖLVÉTELE.** Az Izr. Siketnémák Orsz. Intézetében, Budapest, Mexikói-út 60. fölvételt nyerhetnek az ötödik évet betöltött, mindkét nembeli siketnéma és nagyothalló gyermekek. A fölvételi kérvényhez csatolandó a gyermek születési-, orvosi-, himlőoltási bizonyítványa. Szegény szülői gyermekei díjmérséklésért, illetve ingyenes fölvételért folyamodhatnak. Ez esetben szegénységi, vagy vagyonkimutatási bizonyítvány csatolandó. A növendékek bennlakók. A folyamodványok az intézet címére (Budapest, Mexikói út 60., küldendők.

**KECSKEMÉTI LIPÓT ÉS GAL GYULA** címmel múlt számunkban érdekes cikk jelent meg. Sokak érdeklődésére ezúton közöljük, hogy a cikket Waldmann Kornélia (Oradea) írta.

**NŐI ISTENTISZTELETEK A DOHÁNY-UTCAI TEMPLOMBAN.** A női istentiszteletek a Sövuoszig terjedő szombatokon déli 12 órakor kezdődnek a Dohány-utcai templomban. A május 1-én, szombaton déli 12 órakor tartandó női istentiszteleten Hevesi Ferenc dr. rabbi szónokol.

## Dr. Klausner érdekes reminiscenciája

Klausner József professzor, aki állandóan Jeruzsálemben tartózkodik hatvanadik születésnapján adta ki emlékiratainak második részét. A professzor Oroszországból költözött a Szentföldre, ahol nagy tiszteletnek és népszerűségnek örvend. Az érdekes emlékiratokból közöljük az alábbi személyt:

Még cári Oroszországban történt. Egy hétfői napon előadást tartottam Bialikról, misem természetesebb, hogy előadás után vártam a rendőrség látogatását. Végre pénteken éjszaka kopogtatták ajtómon. Azonban nem a várt csendőr lépett be, hanem a házmester, aki egy másnap — szombat — reggel kilenc órára szóló idézést nyújtott át. Mikor átvettem az idézést, a házmester elém tartotta a vétivet, hogy írjam alá. „Szombaton nem írok, — mire a jámbor csodálkozóan nézett rám és eltávozott.

Félóra múlva beállított hozzám egy rendőr, aki hozta az aláíratlan vétivet és felszólított, írjam alá. Ennek is ugyanazt mondtam, amit a házmesternek. Ujabb félóra telt el és belépett a kerületi rendőrparancsnok személyesen. Azt akarta megtudni, hogy miért nem írtam alá a vétivet. „Már megmondtam, — válaszoltam én — hogy szombaton nem írok, Csodálkozva nézett rám a rendőrtiszt. „Szombaton nem ír? Hiszen Odeszában százezer zsidó él és tudom, hogy tömérdeken írnak szombaton.” „Ez lehet, — válaszoltam — hiszen nem minden zsidó vallásos. Én azonban nem szentségtelenítem meg a szombatot.” Ez a kijelentésem elgondolkozásra készítette a rendőrtisztet, aki felsóhajtott és azt mondotta, hogy bizony, sajnos, sok vallást nem tartó zsidó és keresztény létezik, pedig jobb lenne, ha mindenki ragaszkodna a vallás előírásaihoz.

Azt hittem, hogy a dolog a kerületi rendőrparancsnok távozásával elintézés nyert, de tévedtem. Csakhamar beállí-

tott hozzám maga a rendőrkapitány, saját magas személyében, szó nélkül elém tartotta a még mindig aláíratlan vétivet, majd röviden csak ennyit mondott: „Aláírni!” Udvariasan elmondtam neki, hogy már háromízben bátor voltam megtagadni az aláírást és most is csak ezt tehetem.

— Hallgasson csak ide, doktor úr! — mondotta most a főkapitány. — Beszéljünk okosan egymással. Én nagyon jól ismerem az odesszai zsidókat és nyugodt lelkiismerettel mondhatom, hogy hosszú működésem alatt még sohasem fordult elő, hogy egy művelt, egyetemet végzett zsidó megtagadta volna a szombati aláírást. Egyszerűbb embereknél, nem mondom, már fordult elő ilyen dolog, de a magafajta intelligens embereknél még soha...

Ekkor fordítottam a dolgon és így szóltam a főkapitánynak: — Ha azt gondolja főkapitány úr, hogy azért tagadom meg a vétív aláírást, mert nem akarok megjelenni a csendőrségen, akkor arra kérem, hogy tartóztasson le és holnap vezettessen elő a kihallgatásra.

Ez hatott. „Nem szükséges, — szólott — csupán arra kérem, hogy adja becsületszavát arra, hogy holnap reggel kilenc órakor megjelenik a hivatalban.” Ezt megígértem és a főkapitány nyugodtan távozott.

Másnap reggel a kitűzött időben már a csendőrkapitány előtt álltam. A kapitány tipikus orosz volt, szúrós szemével végigmért, tanulmányozta az iratokat, majd udvariasan hellyel kínált meg. Kihallgatott, jegyzőkönyvet vett fel valomásomról, majd ányújtotta a jegyzőkönyvet aláírás végett. Előlről kezdődött az egész íráshistória! Ismét ki kellett jelentenem, hogy szombaton nem írok. A csendőrkapitány dühbegurult.

— Ez nekem nagyon gyanus! — állította. — Ön, mint intelligens, művelt ember, doktor, csak nem akarja bebeszélni nekem, hogy szombaton nem



## Börne centenárium

Most száz éve halt meg Ludwig Börne, a legnagyobb német stílisták egyike, kinek Jean Paulról írt emlékbeszédét a múlt század utolsó évtizedeiben, az aüüori kultúr-fiatalság kívülről megtanulta. Ludwig Börne — Baruch Löw néven zsidónak született és nem hallgatju kel, hogy kitért és nem tért meg, mint Heine. A centenárium alkalmából közöljük néhány aforizmáját Vámbéry Rusztem fordításában.

„Az állam építőmesterei azt hiszik, hogy ha befalazzák a kéményt, akkor nem fog füstölni. Ezzel visszaelé kergetik a füstöt, bosszankodnak, hogy gyarapszik és nem is sejtik, hogy tudatlanságuk okozta a bajt.

\*

Jericho falait igaz, a zsidók trombitái döntötték le; de napjainkban már nem történnek csodák és az értelmes ember szégyelheti magát, ha azt hiszi, hogy az ujságok trombitálása megnyithatja a szabadság ígértföldjét.

\*

Ha, miként az gyakran Németországban megtörténik, a törvényeket a parancs nyelvén szövegezik, hozzászoktatják a polgárt, hogy a törvényt pusztá parancsnak tartsa, amelynek engedelmeskedik, nem mert becsüli, hanem mert fél tőle

\*

— Mikor fog a felesége szülni? — kérdezte XIV. Lajos egy udvaroncától: — Amikor Felsőged parancsolja — felelte ez mély meghajlással... Ugyanígy hízelegnek még ma is a diktátoroknak, hogy meg tudják állapítani a percet, amikor az Idő gyermekágyba kerül.

\*

Ha szélsőségesek cselekedeteit látjuk, lehetővé válik a csoda, hogy Szent Dénes, miután lefejezték, a fejét a karja alá vette és sétálni ment.

\*

Meg lehet akadályozni a népeket, hogy tanuljanak, de semmi sem kényszerítheti őket arra, hogy felejtessenek.

\*

Mit jelent ma a sajtószabadság? Engedélyt, amelyet egy államfogolynak becsület-szóra adnak, hogy a várfalakon kívül sétálhasson.

\*

Ezek a félelmetesen aktuális aforizmák ízelítőül szolgálhatnak azoknak, akik Börne-t, vagy az olvashatatlan klasszikus salakbakterek közé sorozzák, vagy csak a mai hivatalos német irodalom torzító tükréből ismerik. Börne bizonyára nem volt csalhatatlan. Nyilván tévedett, amikor a Saint Simon tanítását röviden *eine heillose Irrlehre*-nek minősítette, tévedett Goethe megítélésében, tévedett, amikor a politikai reakciót az abszolút fejedelmekben látta megtestesülve, vagy a köztársasági államformában vélte felfedezni a szabadság biztos zálogát. De változatlan erejű az igazság, melyet a nemzeti eszmével üzött visszaélésről hirdetett. Változatlanul igaz, hogy „a hazafiság nem a hatalom birtokosainak találmánya, mert ezek még semmit jót találtak fel. Még a puskaport sem találták fel, hanem csak saját előnyükre és népeik kárára használják, a hazafiságnak pedig hamis értelmét hitetik el a népekkel, hogy ezeket egymásra uszítsák s kölcsönösen elnyomhassák.”

Börne minden írásánál, amelynek szavai a szabadságot védő szellemi ökölcsepások, maradandóbb egyéniségének kristálytiszta politikai jelleme. Ennek kulturáltan csiszolt lapjai tükrözték gondolatait abba a német örökkévalóságba, amelyért Börne nacionalizmusa lelkesedett. „Welche Sprache darf sich mit der deutschen messen, welche andere ist so reich und mächtig, so mutig und anmutig, so schön und so mild als unsere?” Azt talán még megbocsátották volna, hogy a német nyelvet mesterien használta, de az megbocsáthatatlan volt: épp úgy a „kein Talent, doch ein Charakter”-ről gunyolódó Heine-i cinizmusnak, mint a nacionalizmussal üzérkedőknek, a reakció bérenceinek szemében, hogy tehetséges író létére még tisztességes is mert maradni. Az ilyen pleonazmust a tehetség-

telenek és tisztességtelenek egyaránt megszokták vetni. Jellem akkor se volt divatos, ma sem az. Épp oly kevésbé hordják, mint a hitet, amely jellem nélkül csak zavaró babona. Feltehetően lesz azonban még idő, amikor karakterrel többet lehet elérni, mint színes ingekkel és koncentrációs táborokkal. Addig is azoknak, akik Börne aktualitását nemcsak papíron, nyomtatásban szeretnék látni, vigaszul szolgálhat, hogy semmi sem biztosítja jobban a halhatatlanságot, mint ha valakit jelleme és tehetsége miatt ütnek, vagy hallgatnak agyon.

Vámbéry Rusztem

A KECSKEMÉTI KULTURÜNNEPÉLY SIKERE. Néhány nappal ezelőtt zajlott le Váradon a dr. Kecskeméti Lipót emlékére rendezett kulturünnepély. A zsidó liceumban nagyszámú előkelő közönség jelenlétében Várad minden előkelősége, valláskülönbség nélkül megjelent, hogy adózzon a felejthetetlen zsidó pap emlékének. Dr. Konrád Béla hitközségi elnök megnyitóbeszéde után dr. Weiss Endre méltatta Kecskeméti Lipótot. Vadász Pál héber költők verseit szavalta, Kecskeméti Lipót fordításában. Az ünnepély a váradi filharmónikusok egy kitűnően előadott zeneszámával ért véget.

AZ AHAVÁSZ RÉIM által fenntartott szeretetotthonnak nagyrabecsült tagja, Adler Sámuel 76 éves korában elhalálozott, akinek végtisztességén nagy részvét nyilatkozott meg. Az egyesület képviselőjében Vajna József előljáró, Weill Henrik választmányi tag és Hübsch Alfréd titkár jelent meg, továbbá a VII. kerületi népjóléti ügyosztály képviselőjében Rác Jenőné. A megható búcsúbeszédet Vajna József előljáró mondta.

HAMISÍTOTT AJANLÓLEVELEKKEL GYÜJTENEK ADOMÁNYOKAT. A pesti izr. hitközség figyelmét több helyről hívták fel arra, hogy egyesek német emigránsoknak adva ki magukat, Galambos Jenő hitközségi főtanácsos hamisított ajánlószövegeivel főszerelve, jelentkeznek különféle jótékony intézményeknél, valamint magánosoknál és segélyt kérnek. A

pesti izr. hitközség ezúton hívja fel az érdekelteket intézmények és a hittestvérek figyelmét erre a visszaélésre.

Az „AHAVÁSZ RÉIM” Országos Felebaráti Szeretetegylet, szegény betegeket ételmező és segélyező egyesület f. évi április hó 25-én tartotta a pesti izr. hitközség székházának dísztermében 58-ik rendes évi közgyűlését dr. Rosenák Miksa m. kir. egészségügyi főtanácsos, a pesti izr. hitközség előljárójának elnöklése alatt. A közgyűlés Lunzer Pált, a pesti Chevra Kadisa alelnökét és Bánó Dezső m. kir. kormányfőtan., a pesti Chevra Kadisa előljáróját tiszteletbeli tagokká választotta meg. Dr. Farkas József rabbi felszólalás után Reichenberg Jakab alelnök a választási bizottság javaslatát ismertette, mely szerint ismételten egyhangulag dr. Rosenák Miksa választotta meg az egyesület világi elnökévé. A számvizsgáló bizottság, a titkár és a választmány helybeni és vidéki tagjai választották meg. A közgyűlésen megjelent Meisels Lajosné elnökné, dr. Weisz Sámuelné, Lampel Lipótné és Spieler Hilda úrnők.

A VAC TENISZSZAKOSZTÁLYA az Abonyi u. 5. szám alatti sporttelepen megkezdte tavaszi sportműködését. A tréningek serényen folynak, a kedvezményekről a VAC titkársága (Wesselényi-u. 44. Telefon: 144—085) készséggel ad felvilágosítást.

A győri Chevra Kadisa most adta ki 1936. évi jelentését, amelyből kitűnik, hogy annak ellenére, hogy Győrött orthodox Chevra is működik, a Szentegylet hivatása magaslatán áll és követi a magasztos célkitűzések irányát. Az évi jelentését egyik érdekes passzusa a következő: A győri Chevra eltemetett 56 személyt. Ingyenes és önköltségen aluli temetés volt 34, önköltségi áron 2, szabályszerűen díjazva 16, — a kivetett díjjal adós maradt 4. . .

A TIVOLI FILMSZÍNHÁZ MŰSORA április 29-től: Erdélyi Mici, Páger Antal, Komár Juliska, Ajtay Andor, Bilicsi Tivadar, Pethes Sándor, Vaszary Piri: Rád bízom a feleségem. Vigjáték. Írta és rendezte: Vaszary János. — Szerelmes madarak, színes filmsoda. — Tavaszi hangok. Színes filmattrakció. — Világhíradó. Az első előadás mérsékelt helyárrakkal. Telefon: 1—250—49.

Felelős szerkesztő és kiadó: Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE, Budapest, VI. gr. Zichy Jenő u. 43.

Telefon: Aut. 27-1-35. — Az előfizetés ára: egész évre 30 pengő, egyszerű papíron 20 pengő.

Postatakarószámja szám 16.760

NÁDOR NYOMDA, Budapest, VI., Vörösmarty uca 47/a. — Telefon: 1-281-98.

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára